

Perspectives: Young Architects' Forum

Manifest presentat el 23 de novembre del 2019 a Barcelona en ocasió del Young Architects' Forum organitzat pel Consell d'Arquitectes d'Europa

L'arquitectura continua sent una professió molt atractiva per a les noves generacions. Segons l'últim estudi del sector que ha fet el Consell d'Arquitectes d'Europa (CAE), el nombre d'arquitectes a Europa ha anat augmentant al llarg dels darrers deu anys, ja que cada vegada hi ha més arquitectes joves que s'incorporen a la professió.¹ Per això, la professió avui dia és relativament jove: el 30 % dels arquitectes europeus tenen menys de 40 anys i el 15 % tenen com a molt cinc anys d'experiència.

Tant si s'acaben de graduar com si treballen per compte aliè o han decidit fundar un despatx propi, els arquitectes joves han de superar molts obstacles: un mercat laboral exigent, un marc normatiu feixuc, un mercat molt competitiu i no gaire obert i, a més, un entorn empresarial i professional en què els canvis es produeixen a molta velocitat.

El 23 de novembre del 2019 el Consell d'Arquitectes d'Europa va organitzar una conferència amb el títol *Perspectives*, a la qual es va convidar arquitectes joves d'arreu d'Europa a expressar les seves opinions sobre la professió, així com les seves expectatives i aspiracions per al futur. En aquest resum s'exposen les contribucions dels ponents de la conferència.

L'arquitectura és, en essència, un acte polític.

Democràcia, participació i models ascendants: situar les persones al centre de la proposta arquitectònica

Hi ha una necessitat i una demanda clares que els procediments per dissenyar l'espai urbà siguin més ascendants i participatius. Cada vegada hi ha més interès pels models de disseny conjunt, que tenen l'objectiu d'implicar activament totes les parts interessades i els usuaris finals en el procés de disseny i així garantir que el projecte satisfà les seves necessitats.

- *Massa sovint oblidem per a qui es creen els edificis. La nostra societat necessita una democràcia més directa. La participació pública i dels usuaris és essencial. Els projectes s'han d'executar d'una manera més ascendent que descendent.*
- *Els inversors privats veuen els edificis com a mers productes i donen massa importància al valor immobiliari a costa dels valors socials, culturals i utilitaris. Aquests projectes oblidem la necessitat de bellesa, sostenibilitat i felicitat i generen edificis que cada cop s'assemblen més entre si.*
- *La qualitat de l'espai urbà és d'interès comú, cosa que no queda prou reflectida en els marcs jurídics nacionals i europeus.*

Sostenibilitat: part integral de l'arquitectura

Atesa la creixent preocupació per l'escassetat dels recursos i la fragilitat del medi ambient, cal prendre mesures urgents en els sectors de la construcció i l'edificació, que

¹ D'acord amb l'estudi del sector que el CAE va elaborar el 2018, entre el 2008 i el 2018 el nombre d'arquitectes a Europa s'ha incrementat en un 24 % i ha passat de 453.000 a 562.000. Estudi disponible al lloc web del CAE: https://www.ace-cae.eu/fileadmin/New_Upload/7_Publications/Sector_Study/2018/2018_ACE_Report_EN_FN.pdf

tenen molt potencial en termes d'estalvi de recursos i reducció de residus. L'arquitectura hi té un paper fonamental.

- *La sostenibilitat s'ha de considerar una part integral de l'arquitectura; s'han acabat els temps en què es considerava una cosa aïllada. És un element com «firmitas, utilitas, venustas», estabilitat, funcionalitat, bellesa... i sostenibilitat.*
- *Afrontar els reptes de la nostra època exigeix estratègies noves, que tenen molt poc a veure amb el reverdiment de les façanes en 3D fabulosos.*
- *És important buscar alternatives al formigó, el material de construcció amb més petjada de carboni. El fang, la fusta i els materials innovadors han d'ocupar llocs preeminents.*
- *Els requisits tèrmics i altres normatives no acostumen a ser holístics i només es fixen en algunes qualitats dels materials o les tecnologies. Reutilitzar o fins i tot desfer són opcions que no es contemplen en la normativa. Fa falta un plantejament més holístic.*
- *Els arquitectes han d'aprofitar les innovacions tècniques, però no deixar-se arrossegat per aquestes. La tecnologia és tan sols un instrument que s'ha de fer servir de la manera adequada. Així mateix, BIM s'ha de considerar un instrument que ofereix l'oportunitat de tenir més control sobre tot el procés.*
- *Els principis de l'economia circular s'han d'aplicar al sector de la construcció, de manera que l'espai urbà sigui fàcil de reparar, reutilitzar o adaptar a les noves necessitats i, alhora, s'optimitzi el valor dels recursos i es generi la mínima quantitat de residus possible.*

Transició del món acadèmic al laboral: incorporació a mercats molt competitius

Cada any, a molts països hi ha un gran nombre de joves graduats que s'incorporen al mercat laboral. La competència per aconseguir unes pràctiques o una primera experiència laboral és molt forta i això fa que els joves de vegades acceptin pràctiques no remunerades i acumulin feines temporals amb salaris baixos, poca protecció social i escasses probabilitats d'evolucionar professionalment.² Tot i així, aquestes pràctiques i l'experiència laboral inicial són fonamentals per començar a exercir la professió, ja que algunes habilitats i competències indispensables per a l'arquitectura només es poden adquirir amb la pràctica professional.

- *Les escoles arriben a un màxim històric cada semestre. Rebem entre deu i quinze sol·licituds cada dia, totes d'estudiants molt joves i poc preparats que demanen «qualsevol tipus de pràctiques, fins i tot no remunerades».*

Davant uns marcs reguladors i uns entorns empresarials complexos

Avui els arquitectes treballen en un entorn empresarial i econòmic que es mou molt de pressa, només té visibilitat a curt termini i exigeix molta flexibilitat i adaptabilitat. Han de fer front a l'aplicació de normes i marcs reguladors complexos, la càrrega burocràtica, dificultats i retards en els pagaments, qüestions relatives a assegurances i responsabilitat, etc.

- *Observem una manca de valor de la nostra professió, que de vegades es tradueix en una falta de compensació econòmica. Hi ha una tendència a*

² En l'estudi del sector del CAE es conclou que els arquitectes de menys de 30 anys guanyen considerablement menys que qualsevol altre grup. Els ingressos mitjans dels arquitectes d'entre 35 i 39 anys doblen els dels arquitectes menors de 30.

normalitzar pràctiques irregulars i injustes, com ara el treball no remunerat o no reconegut.

- *La professió encara està dominada pels homes. Com a conseqüència, es perd el 52 % del potencial de les nostres societats. Defensem el tracte igualitari i l'eliminació de la bretxa salarial entre homes i dones.*
- *L'exercici i l'accés a la professió estan massa regulats. La infinitat de normatives, normes de construcció, legislació i altres regles fa que la construcció sigui cara i limita la innovació. A més, a molts països la durada dels estudis d'arquitectura és excessiva.*
- *La col·laboració amb altres professionals és desitjable, però sovint topa amb els reglaments professionals.*

Licitació pública i accés al mercat

Pel que fa a la licitació pública, determinats requisits imposats per alguns organismes contractants afecten enormement els despatxos d'arquitectura joves i petits. Si no compleixen aquests requisits, no poden treballar en projectes de gran escala.

- *L'accés a la licitació pública és limitat: és pràcticament impossible que els despatxos joves i petits accedeixin al mercat. Els requisits relatius al volum de negocis i les referències són una barrera per a l'accés al mercat.*
- *Els jurats dels concursos, massa sovint dominats pels inversors, solen témer els plantejaments innovadors i tendeixen a afavorir projectes que són «més del mateix», cosa que s'acaba traduint en la uniformització de l'espai urbà.*
- *Com a conseqüència de la privatització dels recursos i els serveis, els organismes públics perden lideratge pel que fa a la consecució del bé comú.*

Reconeixement de l'arquitectura i el paper dels arquitectes en la societat

El coneixement de l'arquitectura en la societat, el reconeixement dels seus valors i la percepció de la funció de l'arquitecte evolucionen.

- *És important ajudar a conèixer millor l'arquitectura en la societat. No només volem parlar amb altres arquitectes, sinó amb tothom, que la societat conegui el valor afegit i l'entorn de l'arquitectura contemporània.*
- *Els arquitectes han de tenir més consciència política i adonar-se que l'arquitectura té el poder de canviar la nostra vida quotidiana, que és una manera d'empoderar les persones per a la transformació social.*
- *Els arquitectes han de fer de director d'orquestra, de mediador i de portaveu dels interessos de la ciutadania.*
- *Hi ha una demanda pública creixent d'espais urbans de qualitat, especialment en relació amb els edificis residencials, però també en totes les situacions quotidianes: habitatge, llocs de treball, espai públic.*
- *Els arquitectes individuals que signen projectes amb el seu nom són una espècie en extinció. La figura de l'arquitecte que exerceix en solitari està sent substituïda per models col·lectius i de cooperació.*
- *Volem ser a prop de l'activitat constructora, de com es construeixen les coses.*
- *Els projectes autoconstruïts de petita escala, la col·laboració amb artistes, el disseny urbà participatiu, els edificis buits o en desús, els projectes d'ús temporal... ofereixen molt potencial i oportunitats per experimentar amb noves maneres d'ocupar l'espai i trencar les barreres entre disciplines.*

Expectatives de la Unió Europea

La UE cada cop té més protagonisme en molts àmbits que afecten l'espai urbà i l'exercici diari de l'arquitectura: reconeixement de les qualificacions professionals, creació i prestació de serveis a altres estats membres, licitació pública, eficiència energètica dels edificis, recerca, etc. Amb un marc regulador coherent i progressiu i les iniciatives adients, especialment en l'àmbit cultural, la UE pot ajudar els arquitectes a aconseguir la qualitat en l'espai urbà i contribuir a la consecució dels objectius europeus.

- *S'ha de prioritzar la recerca centrada en la funció de les arts creatives i el disseny en la transformació social, econòmica i mediambiental de l'espai urbà, especialment en l'arquitectura d'alta qualitat com a manera de millorar la qualitat de vida de les persones. Els projectes innovadors relacionats amb mesures innovadores a l'espai urbà, eficiència i reutilització (temporal) dels edificis també han de rebre més suport.*
- *La UE ha de fomentar més la mobilitat dels arquitectes a Europa, el treball en xarxa dels professionals i també les col·laboracions transfrontereres amb un programa de finançament especial i plataformes en línia.*
- *Cal una millora dels procediments de licitació pública, que han de ser més democràtics i transparents, oberts i accessibles per a les pimes, i han de tenir compensacions justes i limitacions pel que fa a la influència de les autoritats de competència.*
- *La UE ha de tenir un paper rellevant a l'hora de conscienciar la ciutadania sobre la importància de la qualitat de l'espai urbà i ajudar a conèixer la professió.*
- *No ens fixem només en els projectes de gran escala, perquè la qualitat dels projectes de petita escala i de l'arquitectura quotidiana és essencial.*